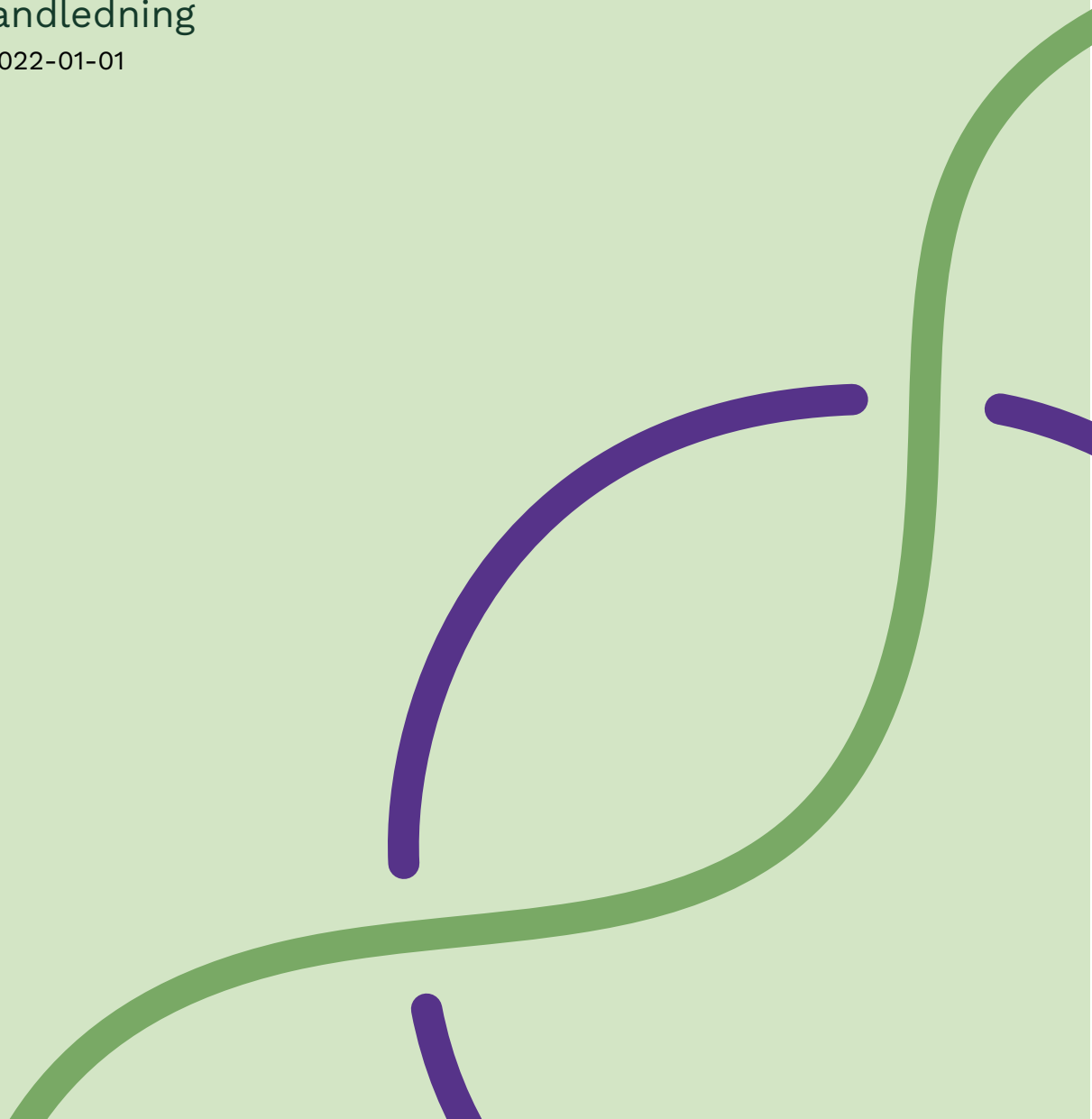

Obstetrik, gynekologi och urologi

Studiehandedning
Reviderad 2022-01-01

Innehåll

Inledning.....	4
En målstyrd utbildning	5
Förkunskapskrav.....	5
Allmänna och specialistspecifika mål	6
Ingående delar.....	6
Klinisk tjänstgöring	6
Klinisk handledning	7
Krav på handledaren	7
Teoretisk fördjupning.....	7
Kvalitets-och förbättringsarbete	8
Att ansöka om specialistkompetens.....	8
Specialistkompetens inom fler områden.....	8
Förkortad studieplan och dispens från handledning.....	8
Granskningsprocess	9
Överklagan	9
Kostnad.....	9
Viktiga begrepp	9
Förutsättningar för ST-tjänstgöring.....	10
Lärandemål allmänna kompetenser	10
Mål I A. Medicinsk vetenskap	10
Mål I B. Medarbetarskap, ledarskap och pedagogik.....	11
Mål I C. Personcentrerad vård, etik, mångfald och jämlikhet	13
Mål I D. Systematiskt kvalitets- och patientsäkerhetsarbete.....	14
Mål I E. Hälsöfrämjande arbete.....	15
Mål I F. Läkemedel	16
Lärandemål för specialistområdet Obstetrik, gynekologi och urologi.....	17
Mål II A. Fysiologi och anatomi	17
Mål II B. Sjukdomslära	19

Mål II C. Bedömning och behandling.....	21
Mål II D. Sexuell hälsa.....	22
Mål II E. Medicinsk behandling (urogynekologiska ingrepp ink farmakologisk)	24
Mål II F. Smärta.....	25
Mål II G. Trauma, våld och övergrepp	26
Rekommenderade förutsättningar för ST-utbildning	28

Specialistfysioterapeuten inom Obstetrik, gynekologi och urologi (GynObsUro) har en bred och fördjupad yrkesspecifik kunskap. Det innefattar bland annat kunskap om:

- Bedömning av funktions- och aktivitetsförmåga, vid hälsorelaterade besvär och sjukdomar som rör bäcken- och bäckenorganen hos personer oavsett könsidentitet över hela livsspannet.
- Den gravida och nyförlösta kvinnan med god kunskap kring fysiska förändringar i samband med graviditet och efter förlossning.
- Hälsofrämjande, sjukdomsförebyggande, rådgivande, behandlande och rehabiliterande åtgärder på individ-, grupp- och organisationsnivå.

Specialistfysioterapeuten har förmåga till en helhetssyn kring hormoners påverkan på kroppen genom livet, sexuell hälsa och smärta i bäcken- och bäckenbotten samt kan väga

in individens samlade situation och förutsättningar i relation till livssituation.

Specialistfysioterapeuten återfinns inom specialistvård, primärvård samt sjukvård i hemmet med akuta- och kroniska tillstånd inom GynObsUro. God förmåga att samarbeta med andra instanser inom hälso-och sjukvården, arbetsgivare samt andra myndigheter krävs.

Vidare har specialistfysioterapeuten kompetens att vara rådgivande instans för både individer/medarbetare och organisatorisk nivå så som nationella och regionala riktlinjer gällande frågor om GynObsUro.

Inledning

På 1970-talet togs ett första initiativ att utveckla en specialistordning då ”behörighet att ange speciell inriktning” inrättades. Denna behörighet utfärdades fram till kongressen 1993 då den ersattes av specialistordningen. Idag finns 17 specialistinriktningar inom fysioterapi. Specialistutbildningen är en målrelaterad treårig klinisk utbildning under handledning med krav på akademisk examen om lägst magister samt annan teoretisk och klinisk utbildning som syftar till fördjupning och breddning inom specialistområdet.

Studiehandledningen beskriver de krav och lärandemål som ingår i specialiseringstjänstgöring (ST) för fysioterapeuter¹ och som leder fram till

¹ I dokumentet används genomgående titeln fysioterapeut. Här innefattas även sjukgymnast vilket är den tidigare benämningen/titeln på professionen.

certifiering som specialistfysioterapeut. Ännu är inte fysioterapeuters specialistutbildning reglerad i lag men förbundet verkar aktivt och kontinuerligt för att fysioterapeuters specialistkompetens ska erkännas av samhället.

En målstyrd utbildning

Specialistutbildningen är en målrelaterad och individuellt utformad utbildning. Det innebär att innehållet i specialistutbildningen kan se olika ut för olika individer beroende på de erfarenheter, kunskaper och meriter som den sökande har med sig vid specialistutbildningens början. Fokus för bedömningen ligger på måluppfyllelse, det vill säga det som den sökande lärt sig genom sin kliniska erfarenhet samt fort- och vidareutbildning. Inom ett sådant kompetensbaserat synsätt är det inte föreskrivet exakt vilka kurser den enskilde ska gå eller hur många timmar varje utbildningsaktivitet innefattar. Utgångspunkten är istället att allt systematiskt lärande räknas och att det finns många olika sätt att lära och utvecklas på. Måluppfyllelse ska kunna verifieras med olika intyg. I studiehandledningen anges lärandemålen och förslag på utbildningsaktiviteter. Målbeskrivningarna i studiehandledningen består av lärandemål vilka kompletterar varandra. Det är därför viktigt att läsa dessa tillsammans som en helhet. Som stöd finns förslag på rekommenderade aktiviteter för varje lärandemål. I studiehandledningen anges inte hur lång tid det tar för att uppnå ett specifikt lärandemål. Vissa av kompetenserna förväntas fysioterapeuten utveckla under hela sin ST, tex inom etik. Den totala längden på en ST rekommenderas vara tre år på heltid. Om den totala utbildningstiden underskrider tre år på heltid behöver utbildningen förlängas med motsvarande tid. Förutom magisterutbildning och andra utbildningsaktiviteter, består utbildningen av klinisk tjänstgöring under handledning. Utbildningen kan förlängas om ST-fysioterapeuten väljer att genomföra utbildningen på deltid.

Förkunskapskrav

För att påbörja specialistutbildningen krävs:

- Kandidatexamen i fysioterapi
- Två års klinisk erfarenhet som leg. fysioterapeut om minst 75 procent av heltidsanställning.

Ansökan om att påbörja specialiseringstjänstgöring-individuell studieplan.

Specialiseringstjänstgöringen bygger på ett självstyrt lärande med stöd av en individuell studieplan. Studieplanen formuleras utifrån de lärandemål och rekommenderade aktiviteter som föreslås i studiehandledningen. Med stöd av

handledaren formulerar ST-fysioterapeuten sin individuella studieplan. Studieplanen liksom handledaren ska godkännas av förbundets specialistkommitté innan ST påbörjas. Det finns två ansökningstillfällen per år, 1 februari respektive 1 september. Vid dessa tillfällen hanteras alla ansökningsärenden. Handläggningstiden är normalt upp till tre månader efter sista ansökningsdag. Den individuella studieplanen är giltig i sex år. Om ST-fysioterapeuten inte har slutfört utbildningen inom denna tid behöver studieplanen revideras och bedömas på nytt av specialistkommittén.

Allmänna och specialistspecifika mål

I målbeskrivningarna anges de kunskaper, färdigheter och förhållningssätt som specialistfysioterapeuten ska utveckla under sin ST. I målbeskrivningarna finns allmänna mål och specialistspecifika mål. De allmänna målen gäller för alla specialiteter inom fysioterapi medan de specifika är beroende av vilket specialistområde fysioterapeuten specialiserar sig inom. I studiehandledningen finns rekommendationer för hur den individuella studieplanen för de allmänna samt de specifika lärandemålen inom respektive specialistområdet bör utformas. Rekommendationerna syftar till att vara ett stöd och underlätta tolkningen och samsynen kring målen, ge tips till handledare och ST-fysioterapeut avseende utbildningsplanens utformning och handledningens innehåll samt exemplifiera de utbildningsaktiviteter som finns angivna för respektive lärandemål.

Ingående delar

- Klinisk tjänstgöring under handledning inom specialistområdet
- Akademisk examen på avancerad nivå (lägst magister)
- Teoretisk fördjupning relevant för specialistområdet
- Genomfört kvalitets- och förbättringsarbete

Klinisk tjänstgöring

Den kliniska tjänstgöringen ska omfatta tre års tjänstgöring inom specialistområdet under handledning av en namngiven handledare som godkänts av förbundets specialistkommitté. Den kliniska tjänstgöringen är grunden i ST-utbildningen och ska utgöra majoriteten av utbildningstiden. Övrig tid ska fyllas av kurser eller andra utbildningsaktiviteter.

Klinisk handledning

Den kliniska handledningen ska motsvara totalt 30 timmar fördelat på tre år vilket kan fördelas på ca fem tillfällen/år. Handledarens uppgift är att:

- fungera som bollplank och stöd vid utformningen av studieplanen
- bistå med kollegialt erfarenhetsutbyte i det kliniska arbetet för valda moment eller aspekter kopplat till lärandemålen
- följa upp att innehållet i planen genomförs och vara ett stöd för reflektion kring lärandet
- intyga att aktiviteter i studieplanen är genomförda och kompetensmål uppfyllda

Handledningen kan ske individuellt eller i grupp, och kan ske fysiskt eller på distans. I samband med att studieplanen upprättas kan handledare och ST-fysioterapeut också göra en överenskommelse om hur handledningen ska läggas upp. Syftet med överenskommelsen är att främja en välfungerande relation och att synliggöra förväntningar och behov mellan handledare och den sökande. Det kan handla om kommunikationssätt, återkoppling och/eller lärstil. Vägledning för en sådan överenskommelse finns att ladda ner från hemsidan.

Krav på handledaren

Den kliniska handledaren ska vara specialist inom relevant område och välförankrad i kliniskt arbete. Det är möjligt att vid behov ha både en huvudhandledare och en eller flera bihandledare.

Teoretisk fördjupning

Den teoretiska utbildningen ska vara planerad, ändamålsenlig och systematisk och ska kunna motiveras utifrån specialistområdets lärandemål, rekommenderade aktiviteter samt den sökandes behov. ST-fysioterapeuten rekommenderas att kontinuerligt dokumentera sitt lärande.

Vad gäller kurser är rekommendationen att den individuella studieplanen ska innehålla en variation av olika typer av kurser, tex högskolekurs, seminarium, webutbildning, konferens etc. Det bör tydliggöras vilket lärandemål som avses uppfyllas i samband med deltagande i kurs.

ST-fysioterapeuten ska ha en akademisk vidareutbildning på avancerad nivå, lägst magisterexamen. En examen på avancerad nivå ska säkerställa att specialisten utvecklat akademiska kompetenser såsom kritiskt tänkande, informationskunskap, vetenskapligt förhållningssätt och självstyrt lärande. Denna

kompetens ger den sökande verktyg att vidareutveckla sig inom sitt ämnesområde samt kapacitet att verka i rollen som kunskapsbärare, kunskapsförmedlare och kunskapsutvecklare. Därför behöver magister-/masterexamen inte vara inom området fysioterapi utan alla utbildningar med relevans för området fysioterapi accepteras, exempelvis klinisk medicinsk vetenskap, beteendevetenskap, folkhälsa eller idrottsmedicin.

Kvalitets-och förbättringsarbete

Hälso-och sjukvården är i ständig utveckling och dess förmåga att systematisk utvärdera verksamheten utifrån ett kvalitets-och förbättringsperspektiv blir allt viktigare. I ST-tjänstgöringen ingår att genomföra ett kvalitets-och förbättringsarbete utifrån verksamhetens behov med en etablerad metod. Handledaren intygar att ST-fysioterapeuten genomfört arbetet utifrån en etablerad metod och uppnår kompetenskraven i lärandemålet.

Att ansöka om specialistkompetens

När ST-fysioterapeuten fullföljt sin individuella studieplan och handledaren kan intyga att utbildningsaktiviteter är genomförda och lärandemålen är uppfyllda är det möjligt att ansöka om specialistkompetens. Ansökan består av intyg signerade av handledaren samt tre skriftliga reflektionsuppgifter. Se information på hemsidan där även blanketter och intyg finns tillgängliga.

Specialistkompetens inom fler områden

Det är möjligt att söka specialistkompetens inom mer än ett område. Uppnådda allmänna mål inom en specialitet kan tillgodoräknas inom en annan specialitet utan kompletteringar med undantag för veterinärmedicin vars allmänna mål skiljer sig något från övriga.

Förkortad studieplan och dispens från handledning

Det är möjligt att ansöka om förkortad studieplan. Dock ska denna som minst omfatta två år. I dessa fall ska ST-fysioterapeuten i sin studieplan även redogöra för vilka lärandemål som hen redan uppnår samt lämna underlag för tillgodoräknande av utbildningsaktiviteter. Det är möjligt att ansöka om dispens från handledning i de fall fysioterapeuten anser att alla formella krav samt lärandemål är uppfyllda. Ansökan ska då innehålla en redogörelse av uppfyllda lärandemål, underlag för tillgodoräknande av utbildningsaktiviteter samt dispensansökan.

Granskningsprocess

Specialistkommittén granskar alla individuella studieplaner och specialistansökningar utifrån de lärandemål och rekommenderade aktiviteter som finns beskrivna i studiehandledningen. Vid behov kan de efterfråga kompletterande handlingar.

Överklagan

Om den sökandes specialistansökan inte blir godkänd av specialistkommittén har hen möjlighet att komplettera och/eller förtydliga sin ansökan. Om den sökande och kommittén därefter inte är överens finns möjlighet för den sökande att överklaga kommitténs beslut till Vetenskapliga rådet. I en överklagan behöver den sökande redogöra för den/de aspekter som hen anser inte blivit korrekt värderade och motivera varför beslutet bör ändras. Överklagan ska skickas inom två veckor efter meddelat beslut.

Kostnad

Avgiften är 1 500 kr för medlem respektive 15 000 kr för icke medlemmar. Avgiften betalas i samband med att handläggning av en ansökan påbörjats. Skulle den sökande av olika skäl inte kunna fullfölja sin specialistutbildning kan hen kontakta förbundet och ansöka om att få tillbaka 80 procent av avgiften.

Viktiga begrepp

I målbeskrivningarna används bland annat begreppen *behärska*, *ha kunskap om* och *ha kännedom om*. Att *behärska* innebär att fysioterapeuten ska uppvisa de kunskaper, färdigheter och förhållningssätt som krävs för att fullständigt och självständigt kunna utföra de arbetsuppgifter som förekommer inom det område som avses. Det kan till exempel vara att fullständigt och självständigt kunna bedöma, behandla och följa upp en patient och använda de metoder som är relevanta för området. *Ha kunskap* används för att uttrycka ett kompetenskrav som är mindre omfattande än *behärska*. *Ha kännedom* används för att uttrycka det minst omfattande kompetenskravet. I målbeskrivningarna anges också när genomförandet av vissa utbildningsaktiviteter ska styrkas genom intyg.

Med auskultation menas en strukturerad kortare utbildningsaktivitet, vanligen en halv- eller heldag, förlagd i klinik eller annan verksamhet som är viktig för specialistområdet.

Förutsättningar för ST-tjänstgöring

För att ST-fysioterapeuten ska uppnå lärandemålen, och för att handledaren ska klara sitt uppdrag behövs erforderliga resurser till aktiviteter relaterade till utbildningsplanen, kompetensutveckling och stöd till handledare. Det är viktigt att förankra sin studieplan med sin arbetsgivare innan start samt att handledaren ges goda förutsättningar att genomföra sitt handledaruppdrag.

I målbeskrivningarna finns delmål (I) som är gemensamma för alla specialistområden och specialistspecifika delmål (II) som är framtagna för varje specialitet.

Lärandemål allmänna kompetenser

Mål I A. Medicinsk vetenskap

Lärandemål	Utbildningsaktivitet	Intyg
Specialistfysioterapeuten ska: <ul style="list-style-type: none"> • behärska att kritiskt granska och värdera vetenskapliga texter • uppvisa ett vetenskapligt förhållningssätt till rutiner och arbetssätt i det dagliga arbetet • kunna använda olika vetenskapliga kunskapskällor i sitt vardagliga arbete 	Klinisk tjänstgöring under handledning Akademisk fördjupning motsvarande lägst magisterexamen	Intyg om klinisk tjänstgöring Examensbevis utfärdat av universitet/högskola Intyg om genomförda utbildningsaktiviteter och uppfyllda kompetenskrav utfärdade av handledare

Mål I A är specialistfysioterapeutens bas. Specialistfysioterapeuten är en resurs för sin arbetsplats genom att arbeta evidensbaserat och medverka till att ett vetenskapligt förhållningssätt genomsyrar verksamheten.

Måluppfyllnad: För måluppfyllelse krävs akademisk examen om lägst magister samt klinisk tjänstgöring under handledning.

Rekommenderade utbildningsaktiviteter

Målet kan tränas i den kliniska tjänstgöringen genom att ST-fysioterapeuten kritiskt granskar vetenskapliga texter och nya rön samt genom ett kritiskt förhållningssätt till fysioterapeutiska metoder.

Målet kan vidare tränas t ex genom:

- Deltagande i vetenskaplig sammankomst och yrkesrelaterade sammankomster
- Deltagande i Fysioterapeuternas studiecirkel om evidens
- Presentation av vetenskapligt arbete

Diskussionsförslag i handledning

- Hur förhåller sig ST-fysioterapeuten till de metoder som hen använder?
- Vilka kunskapsstöd använder sig ST-fysioterapeuten av i sin kliniska tjänstgöring?
- Hur ser strukturen och ansvaret ut för uppdatering av dessa?
- Vilka kunskapsunderlag har ST-fysioterapeuten tillgång till via sin arbetsplats?
- Hur kan den evidensbaserade hälso- och sjukvården utvecklas på arbetsplatsen?
- Hur hanterar ST-fysioterapeuten om en patient har önskemål om en icke-evidensbaserad metod?

Mål I B. Medarbetarskap, ledarskap och pedagogik

Lärandemål	Utbildningsaktivitet	Intyg
Specialistfysioterapeuten ska: <ul style="list-style-type: none"> • Ha kompetens att leda arbetet med kontinuerligt lärande bland fysioterapeuter • Ha kompetens att handleda medarbetare och studenter • Ha kompetens att planera och genomföra undervisning • Ha kompetens att arbeta i interprofessionella team 	Klinisk tjänstgöring under handledning Kurs/-er	Intyg om klinisk tjänstgöring Intyg om genomförd kurs/-er Intyg om genomförda utbildningsaktiviteter och uppfyllda kompetenskrav utfärdade av handledare

Mål I B är en del i specialistfysioterapeutens bas. För att uppnå målet krävs att ST-fysioterapeuten under hela utbildningsperioden kontinuerligt analyserar och reflekterar kring medarbetarskap, ledarskap och pedagogik.

Måluppfyllnad: För måluppfyllnad ska specialistfysioterapeuten i sin verksamhet vara kunskapsbärare, kunskapsförmedlare och kunskapsutvecklare. Vidare förväntas ST-fysioterapeuten kontinuerligt medverka i och facilitera interprofessionellt arbete såsom interprofessionella teamronder där man lär med, om och av varandra.

Rekommenderade utbildningsaktiviteter

Målet kan tränas i den kliniska tjänstgöringen och aktiviteter bör planeras in under hela utbildningsperioden. Kontinuerligt lärande kan uppnås genom att ST-fysioterapeuten tillsammans med handledaren reflekterar kring sin egen kompetensnivå, identifierar egna behov av kompetensutveckling samt utvecklar metoder för att inhämta ny kunskap och utveckla sin kompetens. Målet kan tränas genom att göra en analys av arbetsplatsens metoder för kontinuerligt lärande bland fysioterapeuter. Vidare rekommenderas att ST-fysioterapeuten kontinuerligt under utbildningsperioden leder patientskolor, håller i internutbildning eller liknande aktiviteter.Handledning av grundutbildningsstudenter alternativt mentorskap för nyanställda kollegor rekommenderas.

Diskussionsförslag i handledning:

- Analysera samarbetet i de vårdteam ST-fysioterapeuten ingår i/har insyn i utifrån vad som fungerar bra och vad som kan utvecklas.
- Analysera den egna kompetensen och lärandet samt identifiera egna behov av kompetensutveckling
- Analysera hur konflikter hanteras, tex med patient, medarbetare eller närstående?
- Reflektion kring den egna rollen som handledare.

Kurser: Högskolekurs i handledning alternativt andra utbildningstillfällen ordnat av exempelvis högskola, region, Fysioterapeuterna.

Mål I C. Personcentrerad vård, etik, mångfald och jämlikhet

Lärandemål	Utbildningsaktivitet	Intyg
Specialistfysioterapeuten ska: <ul style="list-style-type: none"> • Ha kompetens att bemöta människor som unika personer och med respekt oberoende av kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder • Kunna identifiera och hantera etiska problem och analysera dessa på ett strukturerat sätt • Kunna hantera värdekonflikter i det dagliga arbetet • Ha kompetens att möta personer utsatta för våld i nära relationer 	Klinisk tjänstgöring under handledning	Intyg om klinisk tjänstgöring Intyg om genomförda utbildningsaktiviteter och uppfyllda kompetenskrav utfärdade av handledare

Mål I C är en del i specialistfysioterapeutens bas. För att uppnå målet krävs att ST-fysioterapeuten under hela utbildningsperioden kontinuerligt analysera och reflekterar kring personcentrerad hälso- och sjukvård, etiska frågeställningar, mångfald och jämlikhet.

Måluppfyllnad: Momenten kan tränas genom att under hela utbildningsperioden och under handledning lära sig att identifiera, analysera, strukturera och hantera frågor som rör etik, mångfald och jämlikhet.

Rekommenderade utbildningsaktiviteter

Samtliga delar i mål I C kan tränas i den kliniska tjänstgöringen. För godkännande ska ST-fysioterapeuten ha kännedom om den egna verksamhetens arbete utifrån diskrimineringslagen.

För vidare kunskap om våld i nära relationer se: Nationellt centrum för kvinnofrid: <https://www.nck.uu.se/>

Diskussionsförslag i handledning:

- Hur ser mina egna normer, fördomar, och etiska värderingar ut?

- Hur relaterar de till den egna verksamhetens policy i dessa ämnen?
- Etiska problemställningar från patientmöten, exempelvis önskemål från patient eller närstående vad gäller utrednings- och behandlingsåtgärder
- Genomföra tolksamtal och reflektera kring skillnader mellan tolksamtal från övriga samtal

Mål I D. Systematiskt kvalitets- och patientsäkerhetsarbete

Lärandemål	Utbildningsaktivitet	Intyg
Specialistfysioterapeuten ska: <ul style="list-style-type: none"> • Kritiskt kunna granska den egna verksamheten och kunna genomföra en risk- och händelseanalys • Systematiskt kunna arbeta för integrering av nya åtgärder, processer, rutiner och tekniker och metoder i det dagliga hälso- och sjukvårdsarbetet 	Klinisk tjänstgöring under handledning Genomföra ett kvalitets- och förbättringsarbete inom verksamheten med hjälp av en vedertagen metod	Intyg om klinisk tjänstgöring Intyg om genomfört förbättringsarbete utfärdat av handledare Intyg om genomförda utbildningsaktiviteter och uppfyllda kompetenskrav utfärdade av handledare

Mål I D beskriver specialistfysioterapeutens roll i verksamhetens utveckling och patientsäkerhetsarbete. För att uppnå målet krävs att ST-fysioterapeuten under hela utbildningsperioden är delaktig och sätter sig in i verksamhetens rutiner för risk- och händelseanalys.

Måluppfyllnad: Samtliga delar i mål I D kan tränas i den kliniska tjänstgöringen. För godkännande krävs genomförande av ett förbättringsarbete inom den egna verksamheten eventuellt i samarbete med andra.

Exempel på förbättringsarbeten kan vara att förbättra vårdkedjan för en viss patientgrupp alternativt utveckla eller revidera patientinformation. Det kan även vara att medverka i en arbetsgrupp för att förbättra effektiviteten eller flödet i en process på kliniken. I detta mål specificeras ej omfattningen av arbetet. Däremot är det ett krav att etablerade verktyg och metoder i förbättringskunskap används i arbetet.

Rekommenderade utbildningsaktiviteter

För vidare kunskap om förbättringskunskap, se till exempel Qulturum, region Jönköping. Qulturum är ett centrum för utveckling och förbättringsarbete inom hälso- och sjukvård och tandvård. Här finns stöd och hjälp för arbetet att ändra

arbetssätt och system. Även Sveriges kommuner och regioner (SKR) har metoder, verktyg och stöd för utveckling inom detta område.

Diskussionsförslag i handledning

- Reflektera kring egna patientfall där risker uppstått
- Hur upptäcker och anmäler man brister i verksamheten och hur hanteras avvikelser?
- Hur ser verksamhetens patientsäkerhetsarbete ut och hur skulle patientsäkerheten kunna utvecklas vidare?
- Hur arbetar den egna verksamheten med systematiska förbättringar och vilka metoder används?

Mål I E. Hälsofrämjande arbete

Lärandemål	Utbildningsaktivitet	Intyg
Specialistfysioterapeuten ska: <ul style="list-style-type: none"> • Behärska att vägleda patienter i frågor om levnadsvanor i sjukdomsförebyggande och behandlade syfte eller för att förbättra sjukdomsprognos • Ha fördjupad kunskap inom beteendemedicin och beteendemedicinska tillämpningar i prevention, bedömning och behandling 	Klinisk tjänstgöring under handledning Kurs/-er	Intyg om klinisk tjänstgöring Intyg om genomförd kurs/-er Intyg om genomförda utbildningsaktiviteter och uppfyllda kompetenskrav utfärdade av handledare

Specialistfysioterapeuten arbetar aktivt med hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande metoder och använder sig av etablerade beteendemedicinska principer.

Måluppfyllelse: Målet kan tränas i den kliniska tjänstgöringen och för godkännande krävs att specialistfysioterapeuten arbetar strukturerat utifrån ett beteendemedicinskt och hälsofrämjande förhållningssätt

Rekommenderade utbildningsaktiviteter

Fördjupning av kunskap genom inläsning och uppdatering av aktuell litteratur till exempel Socialstyrelsens Nationella riktlinjer, Folkhälsomyndighetens riktlinjer samt FYSS.

Kurser: Högskolekurs/-er eller metodkurs inom det beteendemedicinska området eller motsvarande.

Mål I F. Läkemedel

Lärandemål	Utbildningsaktivitet	Intyg
Specialistfysioterapeuten ska: <ul style="list-style-type: none"> Kunna förhålla sig till förekommande läkemedel i relation till fysioterapeutiska interventioner 	Klinisk tjänstgöring under handledning Auskultation	Intyg om klinisk tjänstgöring Intyg om auskultation Intyg om genomförda utbildningsaktiviteter och uppfyllda kompetenskrav utfärdade av handledare

Målet syftar till att ST-fysioterapeuten ska ha kännedom om de vanligast förekommande läkemedlen, dess eventuella biverkningar och hur de kan påverka fysioterapeutisk intervention.

Måluppfyllnad: För måluppfyllnad ska den specialistkompetenta fysioterapeuten kunna planera insatser med hänsyn till aktuell läkemedelsbehandling.

Rekommenderade utbildningsaktiviteter

Detta mål kan tränas under hela utbildningsperioden till exempel genom att ST-fysioterapeuten med hjälp av en för ämnet kompetent person, utifrån specifika patientfall gå igenom läkemedelslistor i relation till fysioterapeutisk intervention. Diskussion av patientfall.

Lärandemål för specialistområdet Obstetrik, gynekologi och urologi

Mål II A. Fysiologi och anatomi

Lärandemål	Utbildningsaktivitet	Intyg
Specialistfysioterapeuten ska: <ul style="list-style-type: none"> ha väsentligen fördjupade kunskaper i bäcken och bäckenbotten samt de reproduktiva organens fysiologi och -anatomi, dess förändringar genom hela livsspannet, samt dess patologi inkluderat anatomi och fysiologi under och efter könskorrigering ha fördjupad kunskap om den normala graviditetens och efterföljande postpartum period avseende anatomiska och fysiologiska förändringar ha kunskap den normala fysiologiska påverkan av könshormoner genom livet behärska att systematiskt integrera dessa kunskaper vid bedömning, analys och behandling 	Klinisk tjänstgöring under handledning Kurs/-er Auskultation	Intyg om klinisk tjänstgöring Intyg om genomförd kurs/-er Intyg om auskultation Intyg om genomförda utbildningsaktiviteter och uppfyllda kompetenskrav utfärdade av handledare

Mål II A är en del i specialitetens bas. För att uppnå målet krävs att ST-fysioterapeuten under hela utbildningsperioden kontinuerligt analyserar och reflekterar kring patienten inom GynObsUro med skador, sjukdomar och/eller påverkad funktion utifrån bäcken och bäckenbottens fysiologi, anatomi och dess patofysiologi och dess påverkan på livssituation, hälsa och välbefinnande. ST-fysioterapeuten ska kontinuerligt träffa patienter inom GynObsUro för bedömning, rådgivning, träning och behandling samt under handledning genomföra undersökning, behandling och uppföljning. Utöver detta kunna motivera prioritering ur ett fysioterapeutiskt perspektiv. ST-fysioterapeuten ska ha kunskap om normal fysiologisk påverkan av könshormoner oavsett könsidentitet genom hela livsspannet.

Måluppfyllnad: Teoretiskt kunna redogöra för och tillämpa kunskaper i anatomi och fysiologi som inhämtats från specialistområdets olika områden.

Rekommenderade utbildningsaktiviteter

Kurs: Högskolekurser motsvarande 7,5hp innehållande anatomi, fysiologi samt patofysiologi relevant för specialistområdet. Sektionens ämnesspecifika kurser eller motsvarande. Webbaserade kunskapsstöd, onlinekurs eller föreläsning relevant för specialistområdet.

Auskultation: Auskultation/er på annan vårdenhet eller annan vårdform rekommenderas. Auskultation kan också genomföras i annan verksamhet, tex på barnmorskemottagning eller gynekologisk mottagning.

Diskussionsförslag i handledning:

- Med utgångspunkt från specifika patientfall kritiskt reflektera över bedömning, analys och behandling utifrån fördjupade kunskaper inom området GynObsUro med dess fysiologi och- anatomi samt patofysiologi.
- Diskutera behandlingsupplägg utifrån evidens och utifrån specifika patientfall med komplexitet samt söka artiklar med behandlingsriktlinjer eller evidens för behandlingsåtgärder.

Mål II B. Sjukdomslära

Lärandemål	Utbildningsaktivitet	Intyg
Specialistfysioterapeuten ska: <ul style="list-style-type: none"> • ha väsentligt fördjupade kunskaper gällande besvär i samband med graviditet och postpartumperiod och dess påverkan på funktionstillstånd och hälsa • ha väsentligt fördjupade kunskaper om sjukdomar, skador och dysfunktioner som drabbar bäcken, urinvägar, könsorgan, tarm och bäckenbotten² • ha fördjupad kunskap om hormonrelaterade besvär genom hela livsspannet³ • behärska att systematiskt integrera dessa kunskaper vid bedömning, analys och behandling 	Klinisk tjänstgöring under handledning Kurs/-er Auskultation	Intyg om klinisk tjänstgöring Intyg om genomförd kurs/-er Intyg om auskultation Intyg om genomförda utbildningsaktiviteter och uppfyllda kompetenskrav utfärdade av handledare

Även mål B är en del i specialitetens bas. För att uppnå målet krävs att ST-fysioterapeuten under hela utbildningsperioden kontinuerligt analyserar och reflekterar utifrån patientens sjukdomspanorama. ST-fysioterapeuten ska under utbildningen successivt fördjupa sin kompetens och som färdig specialist inneha kompetens att bedöma, analysera och behandla svårare och mer komplex funktionsnedsättning hos patienter inom området GynObsUro som är i behov av fysioterapi.

Måluppfyllnad: Teoretiskt kunna redogöra för och tillämpa kunskaper i sjukdomslära som inhämtats från specialistområdets olika områden.

Rekommenderade utbildningsaktiviteter

² Exempelvis urininkontinens, fekalinkontinens, endometriosis, kronisk bäckensmärta, bäckencancer och Ehlers- Danlos syndrom

³ Exempelvis idrottsamenorrhé, polycystiskt ovariesyndrom, klimakteriet, premenstruellt syndrom, premenstruellt dysforiskt syndrom och kromosomavvikelse XXY.

Auskultation: Rekommenderat är auskultation vid förlossningsavdelning samt, med fördel, auskultation hos fysioterapeut verksam på förlossningsmottagning. Auskultation/er på universitets-, läns eller regionsjukhus och inom primärvård eller annan vårdenhet rekommenderas så som gynekologisk mottagning, ungdomsmottagning, barnmorskemottagning, specialistmödravård, BB och/eller specialistfysioterapeut inom idrottsmedicin.

Diskussionsförslag i handledning:

- Genomgång av samt diskussion kring riktlinjer för graviditetsrelaterade bäckenbesvär
- Träning under graviditet samt första året post partum?
- Riskgraviditet
- Bäckenbottenbelastning under graviditet och första året post partum
- Specifika utvärderingsinstrument vid aktuellt tillstånd?
- Utgå ifrån vanliga patientgrupper och diskutera behandlingsupplägg utifrån evidens.
- Utgå från specifika patientfall med komplexitet och sök artiklar med behandlingsriktlinjer och evidens för behandlingsåtgärder.
- Hur påverkar fysisk aktivitet hormonrelaterade besvär?
- Vilka är de manliga hormonella besvären?

Kurs: Högskolekurser motsvarande 7,5hp relevant för specialistområdet. Sektionens ämnesspecifika kurser eller motsvarande. Webbaserade kunskapsstöd, onlinekurs eller föreläsning relevant för specialistområdet.

Mål II C. Bedömning och behandling

Lärandemål	Utbildningsaktivitet	Intyg
Specialistfysioterapeuten ska: <ul style="list-style-type: none"> • behärska fysioterapeutiska metoder för funktionsbedömning och utvärdering av patienter med akuta och kroniska dysfunktioner som drabbar bäcken, urinvägar, könsorgan, tarm och bäckenbotten inkluderat vaginal och anal palpation samt inom området adekvata metoder för test och utvärdering • behärska fysioterapeutiska metoder för behandling och träning av patienter med akuta och kroniska dysfunktioner som drabbar bäcken, urinvägar, könsorgan, tarm och bäckenbotten utifrån deras teoretiska förklaringsmodeller 	Klinisk tjänstgöring under handledning Kurs/-er Auskultation	Intyg om klinisk tjänstgöring Intyg om genomförd kurs/-er Intyg om auskultation Intyg om genomförda utbildningsaktiviteter och uppfyllda kompetenskrav utfärdade av handledare

Mål II C är en del i specialitetens bas. För att uppnå målet krävs att ST-fysioterapeuten under hela utbildningsperioden kontinuerligt analyserar och reflekterar utifrån patientens sjukdomspanorama och tillgängliga interventioner.

Måluppfyllnad: ST-fysioterapeuten ska under utbildningen successivt fördjupa sin kompetens och som färdig specialist utifrån ett bio-psykosocialt perspektiv behärska att systematiskt integrera teoretisk kunskap i klinisk undersökning av nerv, led, muskel och stödjevävnad i bäckenområdet för en funktionsbedömning som leder till behandling av dysfunktion i bäcken och bäckenorganen hos patienter som är i behov av fysioterapi.

Rekommenderade utbildningsaktiviteter

Sambedömning: Sambedömning av bäckenbotten tillsammans med handledare ska ske vid minst ett tillfälle, eller exempelvis en gång om året under pågående ST. Sambedömning kan med fördel utföras även tillsammans med annan yrkeskategori exempelvis barnmorska, gynekolog eller uroterapeut.

Auskultation: Auskultation bör ske på annan vårdenhets inom primärvård, slutenvård eller specialistvård. Auskultation hos profession inom annat område

relevant för specialiseringen samt lämpad verksamhet exempelvis ortopedimottagning, ungdomsmottagning eller gynekologisk slutenvårdsavdelning prioriteras.

Diskussionsförslag i handledning: Med utgångspunkt från kliniska patientfall redogöra för undersökningsfynd och åtgärder samt diskutera på vilket sätt dessa har bidragit till den medicinska utredningen och behandlingen.

- Utvärdering av muskelfunktion i bäckenbotten, vilket vetenskapligt underlag har vi?
- Specifika utvärderingsinstrument vid valt tillstånd?
- Utifrån egna patientfall – vilka behandlingsmetoder skulle du välja? Finns stöd för dessa i litteraturen?

Kurs: Högskolekurs motsvarande 7,5hp relevant för specialistområdet där palpationsmoment av bäckenbottenmuskulatur ingår. Sektionens ämnesspecifika kurser eller motsvarande. Webbaserade kunskapsstöd, onlinekurs eller föreläsning relevant för specialistområdet.

Mål II D. Sexuell hälsa

Lärandemål	Utbildningsaktivitet	Intyg
Specialistfysioterapeuten ska: <ul style="list-style-type: none"> • ha kunskap om sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) • ha fördjupad kunskap kring könsorganens anatomi och funktion utifrån sexologiskt perspektiv, oavsett könsidentitet, relevant inom GynObsUro • ha fördjupad kunskap inom sexologi i relation till vanliga dysfunktioner inom GynObsUro • behärska undersökning och rådgivning inom SRHR i relation till vanliga dysfunktioner inom GynObsUro 	Klinisk tjänstgöring under handledning Kurs/-er Auskultation	Intyg om klinisk tjänstgöring Intyg om genomförd kurs/-er Intyg om auskultation Intyg om genomförda utbildningsaktiviteter och uppfyllda kompetenskrav utfärdade av handledare

För att uppnå mål D krävs att ST-fysioterapeuten under hela utbildningsperioden kontinuerligt analyserar och reflekterar kring området SHRH utifrån patientens perspektiv.

Måluppfyllnad: ST-fysioterapeuten ska utifrån ett SHRH perspektiv, och utifrån samtalsmodellen PLISSIT, kunna ge grundläggande information om sexuella funktioner och sexuell och reproduktiv hälsa till patienter inom området GynObsUro. ST-fysioterapeuten ska vidare kunna bedöma när behov finns av annan specificerad vårdgivare.

Rekommenderade utbildningsaktiviteter

Auskultation: Auskultation och/eller föreläsning hos vårdperson med sexologikompetens. Antal, längd och syfte med sidotjänstgöring är individuell beroende av ST-fysioterapeutens tidigare kunskap och erfarenhet samt vilka patientgrupper som finns på vårdenheten.

Diskussionsförslag i handledning:

- Sexuell hälsa – är den mätbar? Vad är normalt utifrån gjorda folkhälsoundersökningar?
- Vanliga besvär hos de egna patienterna – hur påverkar det sexualiteten?
- Egen utvärdering – var ligger min kompetens utifrån PLISSIT-modellen?
- Specifika utvärderingsinstrument vid sexuell hälsa?

Kurs: Kurs relevant för specialistområdet där SHRH är centralt ämnesområde. Sektionens ämnesspecifika kurser eller motsvarande. Webbaserade kunskapsstöd, onlinekurs eller föreläsning relevant för specialistområdet.

Mål II E. Medicinsk behandling (urogynekologiska ingrepp ink farmakologisk)

Lärandemål	Utbildningsaktivitet	Intyg
Specialistfysioterapeuten ska: <ul style="list-style-type: none"> ha fördjupad kunskap om vanliga ingrepp⁴ och farmalogiska behandlingar samt deras konsekvenser för funktionstillstånd i bäckenbotten, urinvägar och könsorgan kunna förstå och värdera journalanteckning avseende andra professioners undersökningarna inom GynObsUro för att kunna besluta om och genomföra lämplig intervention 	Klinisk tjänstgöring under handledning Kurs/-er Auskultation	Intyg om klinisk tjänstgöring Intyg om genomförd kurs/-er Intyg om auskultation Intyg om genomförda utbildningsaktiviteter och uppfyllda kompetenskrav utfärdade av handledare

För att uppnå mål II E ska ST-fysioterapeuten ha kunskap om syfte, utförande, läkningsförlopp samt eventuella biverkningar gällande vanliga ingreppen i bäckenområdet.

Måluppfyllnad: ST-fysioterapeuten ska inneha kompetens att ta emot patienter som genomgått ingrepp och utifrån teoretisk kunskap och klinisk erfarenhet kunna ge patienten både pre- och postoperativ information, utforma rehabiliterande åtgärder samt remittera patienten till annan vårdgivare vid behov.

Förtydligande av utbildningsaktiviteter

Auskultation: Auskultation/er på vårdenhet där gynekologisk, urologiska eller anala ingrepp utförs rekommenderas och kan med fördel göras hos gynekolog, urolog eller annan lämplig yrkeskategori.

Diskussionsförslag i handledning:

⁴ Tex. TVT, sectio, hysterektomi, sfinkteroperation, perineorafik, canceroperation, strålning mot bäckenområde, laparaskopi (ex vid endometrios), prostatektomi, cystoskopi, anala och rektala ingrepp och botoxbehandling.

- Vetenskapligt underlag för olika operativa metoder ex. operation mot urinläckage
- Komplikationer av kirurgi och strålbehandling
- Utifrån patientfall – när kan operation hjälpa och när bör patienten inte opereras?
- Specifika utvärderingsinstrument för valt tillstånd?

Kurs: Kurs relevant för måluppfyllnad. Sektionens ämnesspecifika kurser eller motsvarande. Webbaserade kunskapsstöd, onlinekurs eller föreläsning relevant för specialistområdet.

Mål II F. Smärta

Lärandemål	Utbildningsaktivitet	Intyg
Specialistfysioterapeuten ska: <ul style="list-style-type: none"> • ha fördjupad kunskap om smärtfysiologi och smärtans psykologi (dess sensoriska, emotionella och kognitiva komponenter) relaterat till dysfunktioner inom området GynObsUro • behärska evidensbaserade strategier och metoder för smärtbehandling relaterat till dysfunktioner inom området GynObsUro 	Klinisk tjänstgöring under handledning Kurs/-er Auskultation	Intyg om klinisk tjänstgöring Intyg om genomförd kurs/-er Intyg om auskultation Intyg om genomförda utbildningsaktiviteter och uppfyllda kompetenskrav utfärdade av handledare

Mål II F innebär att ST-fysioterapeuten under hela utbildningstiden reflekterar kring smärtans fysiologi och psykologi samt strategier och metoder för behandling.

Måluppfyllnad: Känna till definitioner för smärta enligt International Association for the Study of Pain (IASP). Teoretiskt kunna redogöra för och tillämpa kunskaper i behandling vid smärta med relevans för området GynObsUro. Utifrån bedömning och analys av patienters medicinska tillstånd kunna motivera, prioritering och behärska evidensbaserade smärtlindrings- och smärthanteringsmodeller för smärttillstånd i bäcken och bäckenbotten utifrån ett biopsykosocialt förhållningssätt samt fysioterapeutiskt perspektiv. ST-fysioterapeuten ska kunna bedöma då patienter inom GynObsUro är i behov av fysioterapi eller av vård av annan vårdgivare samt ha kunskap om vilka vårdgivare som patienten vid behov kan hänvisas till.

Rekommenderade utbildningsaktiviteter

Auskultation: Auskultation hos specialistfysioterapeut inom område smärta.

Diskussionsförslag i handledning:

- Hur skattar vi smärta? Hur mäter vi, hur utvärderar vi?
- Specifika utvärderingsinstrument för bäckenrelaterad smärta?
- Diskutera paraplybegreppet kronisk bäckensmärta kopplat till patientfall

Kurs: Kurs relevant för måluppfyllnad. Sektionens ämnesspecifika kurser eller motsvarande. Webbaserade kunskapsstöd, onlinekurs eller föreläsning relevant för specialistområdet.

Mål II G. Trauma, våld och övergrepp

Lärandemål	Utbildningsaktivitet	Intyg
Specialistfysioterapeuten ska: <ul style="list-style-type: none"> • kunna bemöta personer med följdtilstånd efter sexuella övergrepp, våld i nära relationer, trauman och könsstympning 	Klinisk tjänstgöring under handledning Kurs/-er Auskultation	Intyg om klinisk tjänstgöring Intyg om genomförd kurs/-er Intyg om auskultation Intyg om genomförda utbildningsaktiviteter och uppfyllda kompetenskrav utfärdade av handledare

Mål II G innebär att ST-fysioterapeuten under hela utbildningstiden tränar på att bemöta personer med följdtilstånd från olika typer av trauman, våld och övergrepp.

Måluppfyllnad: Utifrån läst litteratur kunna redogöra för kris, trauma och bearbetning av dessa samt kunna presentera patientfall med etisk reflexion. ST-fysioterapeuten ska kunna bemöta patienter i kris och med trauma, ha kännedom kring vilka skador och symtom som kan finnas vid bedömning och hur man ställer frågor kring trauma, våld och fysiska övergrepp. Likaså ha kunskap om dess inverkan på undersökningssituation. ST-fysioterapeuten ska ha kunskap om när annan vårdaktör ska ta vid. God kännedom ska finnas kring lagar och förordningar gällande sekretess hantering samt anmälningsplikt så som vid misstanke om hot- och våld mot barn.

Rekommenderade utbildningsaktiviteter

Auskultation: Auskultation eller föreläsning i verksamhet som tar emot patienter som utsatts för trauma, våld eller könsstympning. Antal, längd och syfte med sidotjänstgöring är individuell beroende av ST-fysioterapeutens tidigare kunskap och erfarenhet samt vilka patientgrupper som finns på vårdenheten.

Diskussionsförslag i handledning:

- Hur genomförs en trygg undersökning?
- Utgå från medsittning och reflektera över ST-fysioterapeutens bemötande i patientmötet.
- När ska en undersökning avbrytas?
- Specifika utvärderingsinstrument?
- När har jag anmälningsplikt?
- Vilka lokala riktlinjer finns på min arbetsplats?

Kurs: Kurs relevant för måluppfyllnad. Sektionens ämnesspecifika kurser eller motsvarande. Webbaserade kunskapsstöd, onlinekurs eller föreläsning relevant för specialistområdet.

Rekommenderade förutsättningar för ST-utbildning

Tjänstgöringen under utbildningen bör ge en, för alla specialister inom området, gemensam kompetens. Huvuddelen av de nödvändiga kompetenserna kan inhämtas och utvecklas på en vårdenhets med mottagningsverksamhet inom primärvården.

Det är samtidigt viktigt att ST-fysioterapeuten erhåller kunskap och/eller erfarenhet om olika sätt att arbeta både inom primärvård, och inom slutenvård och högspecialiserad vård. Detta uppnås bäst genom kortare tjänstgöringar, auskultationer eller studiebesök gärna inom flera olika vårdnivåer. Om målen inte kan uppnås på detta sätt bör auskultation ske på annan enhet. Auskultation kan med fördel ske hos andra yrkeskategorier då undersökningsmetoder skiljer sig mellan exempelvis fysioterapeut, barnmorska och gynekolog.

För att uppnå specialistkompetens inom Obstetrik, Gynekologi och Urologi är det, förutom handledning, nödvändigt med kollegial fortbildning och kvalitetsutveckling till exempel genom inomprofessionell diskussion och reflexion. För att uppnå ett bra handlag och god förmåga att bedöma bäckenbottenfunktion, träna bemötande och kommunikativ förmåga i undersökningssituation, är återkommande sambedömning, förslagsvis med handledare eller bihandledare en viktig metod, både för att se hur en erfaren kollega arbetar i patientmötet, men också för att bli sedd i sitt eget patientarbete.